

450257

AZ ERDŐ

erdészeti és vadászati szaklap, kisebb erdők birto-
kosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és
vadőrök részére.

1917. év.

Megjelenik minden hónap 1-ső és 15-ik napján.

XI. évfolyam.

Előfizetési ára egész évre 4 korona.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

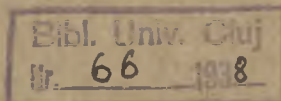
Szerkeszti: **BALOGH ERNŐ** m. kir. főerdőtanácsos.

Tulajdonos és kiadó

^{az}
ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Szerkesztőség: Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám. (Telefon 84—92.)

Kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz. (Telefon 37—22.)

BUDAPEST

1917

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 t.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzeres egységgel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- A fák vastagodásáról. (Jaccard P. dr. után.)
- Az «Országos Erdészeti Egyesület» 1916. évi közgyűlése.
- Vadvédelem. (Bárony István.)
- Levél a szerkesztőhöz.
- Gazdasági tanácsadó: A téli csibenevelésről. (Bászel Elek.) — A méhésztéli foglalkozása. (Ignác Sándor.)
- Különfélék: Az éger vetése. — Hósi halál. — Halálozás. — Hibaigazítás. — Elfogott szökevény hadifoglyok. — Lát-e a nyúl előre? — Lőtt vad kezelése elszállítás előtt. — A szellemi munka ideje. — Lámpaüvegek tartósabbá tétele. — A lovak tisztafergése. — A legkönnyebb fa.
- Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei.
- Változások az erdészeti szolgálat köréből.
- Előfizetési díjak nyugtázása.
- Szerkesztői üzenetek.

A fák vastagságodásáról.

(Jaccard P. dr. zürichi tanár értekezéséből.)

A növényélettannak ez a nehéz problémája Sachs, Hartig R., Wieler, Kny stb. kutatásai óta úgyszólván egészen elvesztette a tudósok érdeklődését és szinte feltűnő, hogy a legújabb munkák is milyen röviden síkklanak át ezen a kérdésen. Azzal ugyan már régen tisztában vannak a tudósok, hogy a fák vastagságodását az évszakok befolyásolják, s hogy ennek folytán a fa szövetségében elkülönülések, rétegződések mutatkoznak, de mindennek kielégítő magyarázata fölött még ma is igen eltérők a tudósok véleménye. Nem tudják magyarázatát adni a kambiumsejtek* ama csodálatos sajátágának sem, hogy minden látszólagos külső különbségek nélkül is hol farost-sejteket és edényeket, hol pedig hancrostsejteket képesek létrehozni. Sok tudós meglegszik azzal, hogy mindennek okát a fa öröklött faji sajátágában keresse. Ez a nézet azonban ma már nem helytálló, mert Bonnier, Goebel és Klebs újabbi kísérleteiből teljesen bizonyos-

* Kambium az a szövet, amely a héjrész és a farész között van s amely sejteinek osztódása által egyrészt a fatestet, másrészt a hancsot vastagítja; sejtjei négyélűek, hosszúak, plasmadúsak; a kambium — magyarul *növesztő szövetnek* lehetne nevezni — igen fontos, mert elpusztulásával a fa növekedni többé nem képes.

nak vehető, hogy a fa vastagságodását kívülről jövő erők (világosság, nedvesség, tápanyagoldatok, nehézség-erő stb.) irányítják és befolyásolják.

A vastagsági növekedésnek legfőbb sajátossága abban van, hogy a képződött fapalást rétegződést — évgyűrűket — mutat, vagyis, hogy a képződött fapalást szöveti szerkezete évszakonként más és más. Alábbi fejtegetéseinkben ezeknek a szöveti elkülönüléseknek mibenlétét és okait, a vastagodásnál közreható külső erőket és élettani okokat, végül a vastagodási folyamatban tapasztalható időszakosságot és a fa alakbeli kifejlődésére befolyó tényezőket fogjuk ismertetni.

A fa bonctani szerkezetében mutatkozó eltérések, rétegződések.

A tavasszal képződött fapalástot — a tavaszi fát — az edények nagy száma és az jellemzi, hogy úgy az edények, mint a fasejtek nagyüregűek; a nyár végén képződött őszi fában ellenben az edények és fasejtek összelapultak, kisüregűek, s az edények száma kisebb. Az edénydús tavaszi pásztáról általánosan az a nézet, hogy az edényeknek, még pedig a túlnyomóan tágas üregű edényeknek kifejlődését az élénk víz- és táplálékanyagszállítás teszi szükségessé. Az őszi pásztát jellemző kisüregű sejtek képződésére már nem olyan könnyű magyarázatot találni. De Vries természettudósnak azzal, hogy a fa héjára a tavaszi időszak tartamára erős kötést alkalmazott, sikerült olyan évgyűrű-képződést elérnie, a mi az őszi fa jellegével bírt; egy a kambiumig ható héjhántással viszont sikerült tavaszi fához hasonló évgyűrű-képződést létrehozni. Ezzel a kísérlettel De Vries bizonyítottan vette azt a feltevést, hogy a szűkedényű őszi pászta képződését a héj ellentállása — a héjnyomás — okozza, a mi nyáron át fokozódik, azután a téli időszak alatt a héj hosszanti elválása folytán ismét megszűnik. Ez a feltevés azonban nem soká maradt észrevétel nélkül. Legelőbb Russow tette ellene azt az észrevételt, hogy miután a héjnyomás állandóan megvan, semmiesetre se idézhet elő olyan hirtelen változást a fatest szöveti szerkezetében, a milyen hirtelen, átmenetnélküli változás a tavaszi és az őszi pászta között tényleg észlelhető;

másrészt, hogy a héjnyomásnak a héjszövet képződésében is hasonló változást kellene előidéznie, a mi pedig nem tapasztalható. *Russow* a tavaszi és az őszi pászta elkülönülésének okát a sejtnyomásnak a kambiumban beálló csökkenésével és a kambiumsejteknek őszi megduzzadásával próbálta magyarázni. *Wieler*, hogy *Russow*-nak ezt az elméletét kísérletekkel is bizonyítsa, igyekezett a kambiumsejteknek nyomását a különböző évszakok idején meghatározni, de lényeges eltéréseket a nyomások között nem talált. *Wieler* a sejtnyomást fiatal hajtások kambiumában 13—16, a bélsugarakban pedig 13—21 légköri nyomásnak találta. Ha ezek az adatok helyesek, akkor a héjnyomásnak a nyár végén 13—16 légköri nyomásnál mindenestre nagyobbak kellene lennie, hogy az őszi pásztára jellegzetes sejt képződést előidézhesse. Azonban *Krabben*nak friss héjon végzett kísérletei azt mutatták, hogy a héjnyomás az egész éven át csaknem egyforma és $\frac{1}{2}$ —1 légköri nyomásnál sohasem nagyobb. A héjnyomás-elméletet ezek a kísérletek tehát megdöntik; de egyébként sem állhat meg ez az elmélet, mert ha a héj általában akadályos lehetne is a sejtek szabad kifejlődésének, ez semmiesetre se lehetne olyan mérvű, hogy a kambiumsejtek visszafejlődését előidézhesse. A héjnyomás létezését azzal is igyekeznek bizonyítani, hogy a héjnak hosszanti behásítása a forradási párkányok képződése által tulajdonképpen vastagodási gyarapodást eredményez. Nem szabad azonban felednünk, hogy ennek tisztán élettani okai vannak.

Az őszi pászta sejtjeinek lapultságát a sejt falak megvastagodása is okozhatja. Az olyan növényeknél, amelyeknél a gyengén fejlett gyökérzettel csak gyenge anyagcsere lehetséges, a sejtek még a tavaszi fában is vastagfalúak. *Wieler* szerint a sejt fal-vastagodást mesterségesen is előidézhetjük. Ha ugyanis nedvességet kedvelő növényeket cserepekben csak mérsékeltan öntözünk és azután nyárra ismét nedves földbe kiültetjük, úgy ezeknél a növényeknél az őszi pászta helyén vékonyfalú, nagyüregű sejtekből álló szövet képződik. A sejt fal-vastagodás különösen tőzegtalajon álló növényeknél tapasztalható, melyeknél a gyökérzet csak kevés vizet vehet fel, ellenben a lombzat erős napfénynek lévén kitéve, fokozott tápanyag-termelést (assimilációt) végez. A fokozott assimiláció következtében erősen telített tápláléknedvek áramlanak a kambiumszövetbe, ott a sejtekben igen magas nyomást fejtenek ki, míg ezzel szemben a vízvezetésre szolgáló fasejtek és edények duzzadtsági feszültsége a vízhiány következtében alacsony. Mivel ilyen körülmények között a kambium sejtjei kellőképpen nem képesek kiterjeszkedni, s a fölösleges tápláléknedvek is a sejt falak vastagítására fordítatnak, — kisüregű, vastagfalú sejtek állnak elő.

Köztudomású, hogy a sejtek nagyságbeli és alakbéli kifejlődésére befolyással van a sejt nedvnek, mint oldatnak a feszültsége, vagyis röviden a sejtnyomás, a mi ismét a sejt nedv mennyiségétől és telítettségi fokától függ; továbbá a sejteknek a vízfelvételtől függő duzzadtsági feszültsége. Nagyüregű sejtek képződnek gazdag és magas sejtnyomást előidéző képzőanyag-áramlás mellett,

ha eközben a vízfeltétel sincs korlátozva, illetőleg ha a vízfeltétel lehetővé válik, mielőtt még a sejt falak megvastagodhattak volna és mielőtt a szövet duzzadási és átteresztő képessége elernyedne volna. Hiányos vízfeltétel mellett a legjobban táplált fasejt is csak kisüregűre és vastag falúra fejlődhetnek. Minden szárazságot kedvelő növény szövege apró üregű sejtekből áll, a melyeknél azonban a sejtnyomás *Fitting* szerint 80—100 légköri nyomást is kitesz. Ezzel szemben homoktalajon nőtt, árnytüdő fák, melyeknél a vízfeltétel túlnyomó, de a képzőanyagtermelés gyenge, — legtöbbször vékonyfalú, tágas sejteket képeznek.

A vízfeltételnek tehát rendkívül fontos szerepe van a fatest felépítésében. *Kny* és újabban *Kühns* megfigyelték, hogy egyes fanemek (hárs, juhar) érgyűrűje abban az esetben, ha lombzatukat nyáron hernyójárás folytán vagy más okból elvesztették, előbb olyan sejteket képeztek, a melyek az őszi fát jellemzik; mihelyt azonban lombzatukat visszanyerték, azonnal jellegzetes nagyüregű tavaszi sejteket hoztak létre. Ilyen módon egy és ugyanabban az évben két érgyűrű is képződhetik. Többé-kevésbé világosan elkülönült kettős érgyűrűt találhatunk gazdagon kifejlett János-hajtású fáknál is. Ugyanezt az eredményt érte el *Jaccard dr.* hársesemetéknél mesterségesen a következő módon. Június elején a csemétételt tápsóoldattal öntözte, s e mellett a vízfeltételt lényegesen korlátozta. A levelek 8—14 nap múlva megsárgultak és lehulltak; mintegy kétheti pihezés után a rügyek újra kifakadtak, s a fácskák újra visszanyerték lombzatukat. Az érgyűrűket megvizsgálva, megállapították, hogy az első lombhullással őszi fa, a lomb visszaszerzése után pedig tavaszi fa képződött.

Bizonyos fanemeknél tehát módunkban van mesterségesen egy második, harmadik érgyűrűt is létrehozni; sőt kedvező feltételek mellett egyenletes szövetű érgyűrűt is fejleszthetünk, a melynél semmiféle évszakszerinti elkülönítettség nincs. Ez az eset következik be természetes úton a nedves forró öv alatt élő örökzöld fáknál, a hol a hőmérsékleti viszonyok csaknem állandóak; hasonló eredményt érhetünk el növényházakban is, a hol a világosság, a meleg és a nedvesség tetszés szerint szabályozható.

Jostnak és *Wieler*nek sikerült fekete ribizskénél, kanadai nyárnál, közönséges riczinusnál nemcsak egyenletes szövetű, de szakadatlan növekedést is előidézni, a mikor is a növekedés szünetelés nélkül folytonosan tartott, s a tavaszi fa és az őszi fa szerinti szöveti elkülönítés, vagyis az érgyűrű-képződés elmaradt. A mérsékelt égöv fanemei között is találunk alig észrevehető érgyűrűt fejlesztő, lassannövő fajtát, ilyen például az örökzöld puszpáng és a hamvas hanga. A közönséges borostyánnál érgyűrű egyáltalában nincs, mert a levélképződés az egész tenyészeti időn át szakadatlanul tart, s tavasszal a lombfakadás igen lassan indul meg.

A felsorolt példák mind azt igazolják, hogy a fatest szövetében mutatkozó elkülönülések, rétegződések a vízfeltétel változásaival a legszorosabb kapcsolatban vannak.

A növekedési jelenségek és az évgyűrűképződés időszakossága.

A mérsékelt öv alatt a fák növekedési életjelenségeinél bizonyos szabályos időszakosságot tapasztalunk. Ezt az időszakosságot a legtöbb természettudós a *fa öröklött tulajdonságának* tekinti, a mit az idők kezdetén mindenestre az évszakok váltakozása idézhetett elő, de a mi örökös ismétlődén, idők folyamán a fajnak változhatatlan és öröklődő tulajdonságává lett. Ennek a felfogásnak a hivei kétségnélkül elismerik, hogy ez az öröklött időszakosság mesterségesen előidézett hatásokra, vagy éghajlati változásokra az új viszonyokhoz bizonyos fokig alkalmazkodhatik, s hogy a növekedési jelenségek időszakosságánál bizonyos mérvű eltolódások lehetnek, — de szerintük ezek az eltolódások és a fa szöveti szerkezetében mesterségesen előidézett eltérések sohasem képesek a faj eredeti élettani és bonczani jellegét megváltoztatni, hanem rendszerint csak az időszakosság keretén belül mozognak.

Támogatja ezt a nézetet több lombfáknak az a viselkedése, hogy az ős beálltával lombját lehullatja, bár a minden tekintetben kedvező időjárás ezt nem teszi feltétlenül szükségessé. Ugyancsak a fenti elmélet mellett szól az is, hogy egyes fanemeink (cseresznye, bükk, tölgy, körte stb.), ha a meleg öv alá helyezük őket, lombjukat bizonyos pontos időközökben levetik, noha ez az új időjárásbeli viszonyokkal és az évszakváltozással egyenest ellentétben áll. De vannak viszont olyan fanemeink is, a melyek — ellentétben a fenti elmélettel — a meleg öv alatt az új éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodva megváltoztatják eddigi magatartásukat, például kétszer lombosodnak. Dingler Ceylon hegyvidékére vitt európai fáknál azt tapasztalta, hogy azok az új klímával szemben a legkülönbözőbb módon viselkednek. Nem lehet összefüggést kimutatni az éghajlati viszonyok és a fa növekedésének időszakossága között azoknál a fáknál sem, a melyek az egyenlítő-öv esős zónájában tenyésznek. Ebben a zónában (pl. Jáva szigetén, Buitenzorgban) két évszak van, egy *esős évszak* novembertől februárig naponta esővel s alig pár órai napsütéssel, továbbá egy *száraz évszak* márcziustól októberig, napi 5—6 órai napsütéssel és alig némi csapadékkal. Az itt élő fák tenyészetében szintén megvan az időszakosság, de a tenyészeti időszakok az évszakokkal nem esnek össze. A tenyészeti jelenségek tekintetében a fák itt nemcsak nemek és fajok, de még egyedek szerint is rendkívül eltérők egymástól, mert bár a legtöbb fa novembertől áprilisig, tehát a legnedvesebb és a legkevésbé napos évszak alatt, lombosodik; mégis vannak ugyanahhoz a nemhez tartozó olyan egyedek is, a melyek közül ugyanott és ugyanolyan viszonyok mellett az egyik januárban, vagyis a legnedvesebb időszak alatt fakad, a másik ellenben csak május végén, tehát a legszárazabb évszakban. Vannak továbbá olyan fanemek, a melyeknél évenként változik a lombfakadás ideje; például az egyik évben novemberben vagy decemberben, néhány év múlva pedig csak februárban fakad. Egyes faalakú cserjéknél a lombfakadás az

esős egyenlítői övben az egész éven át szakadatlanul tart, vagyis a rügyek egy része például októberben nyílik, másik része januárban, a többiek pedig júniusban, úgy, hogy ennek következtében egy és ugyanannak a cserjének különböző ágainál különböző a tenyészeti időszak. A tenyészet szünetelésének időtartamában is vannak különbségek, mert egyes fáknál ez a szünetelés alig néhány napig tart, másoknál 2—3 hónapig is.

Hogy a nedves, tropikus öv alatt a fák vastagságodása és a kambium-működés miféle törvényszerűségeket követ, — annak felderítésére, sajnos, nagyon kevés kísérlet történt. Annyi bizonyosnak látszik, hogy a kambium-működés a lombhullással itt is véget ér és a lombfakadással újra megindul. De mert valószínűleg a kambium már több nappal a lombhullás előtt befejezi működését, azért a tenyészeti szünetelést közvetlen megelőző időben és a szünetelés után képződött fapalástok között semmi olyan szerkezetbeli elváltozást nem láthatunk, a mit évgyűrűnek lehetne nevezni. Vannak ugyan fajok, amelyeknél meg lehet különböztetni bizonyos eltérő szerkezetű rétegeződést a fa szövetében, még pedig hol a rostsejteknek, hol az edényeknek, hol pedig a plazmás fesejteknek túlnyomó fellépése által, a mikor is ebben a rétegeződésben a tenyészeti működés minden egyes fázisa (magképződés, a tartaléktápanyagok hirtelen felhasználása, részleges lombfakadás stb.) kifejezésre jut, de ezeknél a rétegeződéseknél sohasem találhatjuk meg azokat a kisüregű sejteket, a mik a mi fáink őszi pásztájára annyira jellemzők. Bár ezek a tropikus éghajlat alatt tett hézagos kísérletek egyáltalában nem szolgáltatnak bizonyítékot arra, hogy az éghajlati változások és a tenyészeti jelenségek között van-e valami olyan okozati összefüggés, mint a milyen a mi mérsékelt éghajlatunk alatt tapasztalható, mindazonáltal fel kell tételeznünk, hogy az éghajlat befolyása a tenyészetre nézve itt is megvan.

Simon szerint a tenyészeti időszakosság okát a faji szerkezetben kell keresni; az időszakosságban mutatkozó változásokat ellenben külső tényezők okozzák; míg azonban a faji szerkezet a tenyészet időnkénti szünetelését teszi szükségessé, addig a külső tényezők a tenyészeti szünetelésnek csak az időpontjára lehetnek befolyással. Klebs ezzel a felfogással szemben a *tenyészetnél mutatható időszakosságot nem a növények öröklött faji sajátosságának, hanem kizárólag külső körülmények közrehatásának tulajdonítja*. E tekintetben Klebs utal arra, hogy például a bükk bonczani szerkezetében hiába keresnénk a tenyészet időnkénti szünetelésének az okát; a szünetelést kizárólag a táplálékanyagok felvételének a korlátozása okozza, a mit bizonyít az is, hogy a téli szünetelést mesterségesen is meg lehet szüntetni.

A kertészek már évszázadok óta tudják mesterségesen irányítani egyes növények tenyészetét, még pedig igen sokféle eljárással, pl. étergőzők alkalmazásával, meleg vízben fürdetéssel, a rügyek permetezésével, tápsókkal, a héj meghasításával, villanyhatással, újabban igen erős fény alkalmazásával stb. Vannak ugyan növények, a melyek semmiféle mesterséges eljárással sem befolyásolhatók, ennek azonban talán az lehet az oka, hogy az eredményre

vezető eljárást eddig még nem sikerült megtalálni. A bükknél is még csak röviddel ezelőtt szintén ez volt az eset, míg végre Klebsnek sikerült erős szakadatlan elektromos fénnyel célt érni. Ugyanis egy 38 cm magas, tövével 12 mm vastag bükkfácskát szeptember közepén egy 200 gyertyafény erősségű villanylámpa tartós fényhatásának tett ki. Tíz nap múlva a rügyek nyiladozni kezdtek s újabb 2 nap múlva a kileveledzés teljes volt. 48 rügy közül 32 nyílt ki, de a levelek kisebbek és világosabbak voltak a rendes nyári lombnál. A bükkfácskát ezután december közepéig mérsékelten meleg növényházban tartották; ez alatt a fácska elég silány növekedést mutatott ugyan, de csúcsrügyét mégis kifejlesztette. December végén 1000 gyertyafényű világításnak tették ki, mire néhány oldalrügye és csúcsrügye hajtásnak indult; január 27-én megjelentek az első levelek s a régiék elhervadva lehullottak. Február közepén a második lombosodás is teljes volt; de már márczius közepén újabb oldalrügyek kezdtek ismét fakadni s ezzel a harmadik lombfakadás vette kezdetét. Ilyenképen a fácska januártól márcziusig szakadatlanul fejlesztette a leveleket és a rügyeket. Márczius végén a fácskát hűvös helyre tették, a hol április végéig a szokásos tenyésztési szünetelésbe esett, a melyből önmagától ébredt fel.

Ez a kísérlet méltán jogosít arra a feltevésre, hogy éghajlatunk alatt a bükkfa téli rügyeinek kifejlődése nem öröklött sajátosságnak, hanem külső tényezők hatásának a következménye. Úgy ez a kísérlet, mint mindazok a kísérletek, a miket belföldi és forró égövi fánemekkel tettem, — arra a rendkívül fontos következtetésre vezetnek, hogy *egyes növényfajok kedvező körülmények között szakadatlan tenyésztésre képesek s hogy külső befolyások alatt a téli tenyésztési szünetelésük időtartamát is képesek megváltoztatni.*

Azokat az élettani okokat, a mik a tenyésztés időszakosságát, sőt a fa alakbeli kifejlődését is előidézik, a következő fejezetben fogjuk tárgyalni.

(Vége következik.)

Az «Országos Erdészeti Egyesület» 1916. évi közgyűlése.

1916. évi december hó 13-án tartotta meg az «Országos Erdészeti Egyesület» ezúttal is Budapesten, a nehéz közlekedési viszonyok daczára szép számmal egybegyűlt tagok részvételével szokásos évi közgyűlést, Tallián Béla báró, valóságos belső titkos tanácsos, egyesületi elnök elnöklése alatt.

Az elnök megnyitó beszédében az egyesület mélyesleges fájdalomának adott kifejezést I. Ferencz József királyunk halála alkalmából s indítványozta, hogy a közgyűlés I. Ferencz József dicső emlékét jegyzőkönyvben örökítse meg, továbbá hogy IV. Károly királyhoz a közgyűlés hódoló táviratot intézzon. Ezeket az indítványokat a közgyűlés egyhangúlag elfogadván, IV. Károly királyhoz még a közgyűlés folyama alatt hódoló távirat küldetett.

Ezután megemlékezett elnök arról, hogy az «Országos

Erdészeti Egyesület» 1916. évi december hó 9-én töltötte be fennállásának ötvenedik évfordulóját és méltatta dr. Bedő Albert nyug. államtitkár, egyesületi alelnök hervadhatlan érdemeit, a ki nemcsak az egyesület megalapítása körül szerzett el nem múló érdemeket, hanem 36 év óta mint annak első alelnöke is tevékeny részt vett az egyesület vezetésében. Az egyesület megalapítói közül immár Bedő Albert az egyetlen, a ki még életben van. Elnök indítványára a közgyűlés Bedő Albert hervadhatlan érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti, majd Csik Imre miniszteri tanácsos, egyesületi tag indítványára a közgyűlés dr. Bedő Albertet egyhangú lelkesedéssel az egyesület tiszteletbeli elnökévé választotta meg. Minthogy dr. Bedő Albert gyengélkedése miatt a közgyűlésen, ennek élénk sajnálatára, nem vehetett részt, elnök indítványára egy küldöttség ment dr. Bedő Alberthez, hogy őt az egyesület 50 éves fennállása és az egyesület tiszteletbeli elnökévé történt megválasztása alkalmából üdvözölje.

Bedő Albert dr. a hozzá intézett üdvözlő beszédre megható szavakkal köszönte meg az egyesület részéről ért kitüntetést, a mi annál inkább jól esett neki, mert ez az egyesület spontán megnyilatkozásából és kollégáinak minden befolyástól ment önzetlen akaratából fakadt.

Ezután *Bund Károly* egyesületi titkár számolt be az egyesület 1916. évi tevékenységéről. Hangsúlyozta, hogy az erdők okszerű használatát a háború okozta nagy nehézségek daczára fenn kell tartani úgy a hadsereg, mint a hadiipar váratlanul nagy faszükségletének fedezése végett, mint a béke helyreállításával kezdődő helyreállító munka érdekében, a mely szintén nagy igényeket fog támasztani a hazai erdők iránt. Kívánatos, hogy a kedvező faértékesítési viszonyok által az erdőbirtokosok ne ragadtassák magukat az erdőpusztítással egyértelmű fahasználatokra.

A háborús viszonyokkal egybefüggő kérdések megbeszélése után az új adójavaslatok módosítása érdekében kifejtett egyesületi munkát ismertette, a mely sikerrel járt.

A titkári jelentés tudomásulvétele után megejtett választásokon az igazgató-választmány tagjai lettek: *Ambrózy Lajos* báró, *Arató Gyula*, *Esterházy Miklós* herceg, *Fogassy Gyula*, *Gegesi Kiss Ernő*, *Havas József*, *Jákó Géza*, *Kaán Károly*, *Kendeffy Károly*, *Kozma István*, *Laitner Elek*, *Mikes Ármin* gróf, *Nemes Károly*, *OsztroLuczky Géza*, *Pájer István*, *Radvánszky Antal* báró, *Schmidt Károly*, *Tuzson János* dr., *Wellibil Károly*, *Zselénszki Róbert* gróf.

Az 1915. évi zárszámadások jóváhagyása és az 1917. évi költségvetés megállapítása után a közgyűlés véget ért.

Vadvédelem.

Irta: *Bársony István.*

Januárius közepe van, tehát tulajdonképpen a legigazibb tél évadja, ámbar az igazi tél eddigelé nem nagyon mutogatta nekünk a foga fehérét. De a mi halad, az nem mindig marad is egyszersmind és az erős, kemény tél bár-

mely órában itt teremhet. Akkor pedig szomorú napok következnek az erdő-mező szabad proletárijai nagy részére. Akkor a vadállományunkra alig elhárítható szenvedéseket ró a szigorú időjárás, a melyet elsősorban is a hasznos vad mindenféle fajtája fog megsínyleni.

Rendszeres gazdasági szempontból jellemzett hasznos vadunk mindaz, a melyet úgy húsértéke, mint gazdasági viszonyaink keretébe nagyobb kár nélkül, beilleszthetősége okán tenyésztésre érdemesnek tarthatunk. A négylábúak közül tehát a szarvas, a dämvad, az őz, a zerge (a mufflon is ott, a hol van) és a nyúl, a szárnyasok közül pedig a fácán és a fogoly. Minden más egyébiránt konyhai czélokra is alkalmas, sőt talán nagyon is alkalmas szárnyasvadunk kívül esik a rendszeres tenyésztetőség körletein és legfeljebb kíméletünkkel biztosíthatunk számára kedvezőbb szaporodási viszonyokat; de ez magában véve még nem tenyésztés, tenyésztés tudnillik a vadnak lehető védeése és ellátása nélkül komoly értelemben nincsen. A vadvédelem ellenben kritériuma a tenyésztésnek, éppúgy, mint a szükséghez képest biztosítandó ellátás, azaz etetés is. Konyhai czélokra felhasználható szárnyasvad a tűzok is, a fajdfélék is, a vízi és mocsári vad számottevő sorozata is és a többi; de ezek mégsem a szó szoros értelmében *védett* és *etetett*, tehát nem is *tenyésztett* vadak. Vagy ugyan ki és hogyan bírná *etetni* a fajdkakast, a vadludat, a szalonkaféléket stb., a melyeknek a védeése is éppily illuzórius, mert jóformán semmit sem teszünk — alig is tehetnénk — az érdekükben mást, minthogy a fészkelőhelyeiken lehetőleg nem háborgatjuk őket és azután sem igyekszünk bennük túlságos kárt tenni. De még így is mindinkább sorvadznak a nekik kedvező életfeltételek, hisz a kultúra olyan gazdasági változásokat teremt, a melyek közt sem tűzok, sem vízivad meg nem maradhat. Ezek mind el fognak innen múlni lassanként, a legnagyobb gondos kímélet mellett is; ellenben a fácán meg a fogoly okszerű gondozás mellett a legbizonyosabb elterjedésnek örvendhet beláthatatlan időig is, hisz ezek úgyszólván házi kezelésben tartható szárnyasok, a melyeket rendszeresen befoghatunk, átteleltethetünk (a mi ugyan nem helyes), tojásból keltethetünk, mint a házi csirkét, kotlóstyúk alatt nevelhetünk; egyszóval: tenyésztethetünk lege artis, megállapított szabályok szerint.

Természetes, hogy az ilyen különös befektetést és költséget kívánó tenyésztés azután más szempont alá is esik, mint a mikor csak azzal érjük be, hogy a tilalmi időben nem bántjuk többé az egyébként magára hagyott vadat. De éppen ez a magárahagyás az, a mi nem elég az üdvösségre. Hisz a vadat ezer veszedelem fenyegeti azonkívül is, a mi a tél zordságában, az élelem szűkösségében stb. rejlik.

Ez a veszedelem: a vérengző vadállatok, meg a vadorzók.

A vadorzók ügye külön valami, a mit külön is kell tárgyalni. Ellenük elsősorban szigorúbb törvény kellene, a mire ezidőszert még sokáig kell várunk. De a vérengző bestiákkal minden akadály nélkül leszámolhatunk és csak rajtunk múlik, ha egészben nincs még bennünk a kellő szívós akarat és cselekvés. Pedig tudnivaló, hogy a hol a vérengző vad ellen nincsen állandó irtóháború,

ott a hasznos vad tenyésztése elsősorban is ezek számára történik.

Meg lehet döbbseni annak a megállapítására, hogy mennyivel több a veszedelmes, a hasznos vadállományra különösen veszedelmes vadunk, mint a hasznos. A négylábúak (emlősök) közül például itt van a hiúz, a farkas, a medve, a róka, a nyest két fajtája, a menyét, a görény, nem is szólva más szintén kártevőkről, de a melyek még sem annyira vadították, mint ezek; a szárnyasok pedig éppenséggel messze felülmúlják változatos fajtaik számával a hasznos vadféléket; hisz csak a sasoknak vagy öt fajtája van minálunk rendszeresen idehaza (a fehér farkú nagy halászsas, a szirti sas, a parlagi sas, a békázó sas, a törpe sas), aztán a sólymok közül a vándorsólyom, a törpe sólyom; az ölyvek közül a gatyás (téli) ölyv s még a közönséges nyári ölyv, sőt ritkaságképpen a fehér farkú ölyv is; aztán a kányák két fajtája, a vörös és a fekete, a téli héják és pedig a barna, a hamvas, a kékes és a fakó réti héja; a vércsek közül a vörös és a kék vércse; a sólymok külön speciesteképpen a veszedelmes galambászó héja, meg a karvaly; — s ezzel még ki sincs merítve valamennyi, — pedig hol vannak még a vadra nézve szintén káros másféle szárnyasok, minő a nagy fülesbagoly, a szürke varjú, a szarka, a szajkó, a holló — és alkalmilag még a gólya is. Mindez részben magára a vadra, részben annak kicsinyeire, esetleg a tojásaira lehet veszedelmes. S velük szemben igazi kultúr szárnyasvadunk éppen csak kettő van: a fácán, meg a fogoly, a melyeket, ismétlem, rendszeres tenyésztetőségük alapján mondok kultúr madárnak.

Mindezzel a nagyszámú ragadozó, vérengző, kártevő bestiával szemben folytonosan résen kellene lennünk, hogy a számukat fáradhatatlanul apasszuk, mert még a legjobban gondozott állományt is nemcsak nagyon erősen megdézsmálják, hanem riasztó zaklatásukkal el is vadítják a területünkről. Hisz csak egyetlen róka megjelenése a fácánosban mily ribilliót okoz. Hogy izgulnak a résen lévő kakasok és mennyire nyugtalanok, rikoctoznak, a mikor felgallyaznak az orv-bitang elől, hogy aztán ezzel a viselkedésükkel esetleg egy arra vonuló héját (astur-t) csábítsanak magukhoz, nem kisebb veszedelmükre, mint a róka volt. Hogy ezek ellen a rosszmájú bestiák ellen a tőr, meg a méreg nagyon jó védelem, az igaz; de ha a vadásznak módja van benne, hogy puszkavégre kapja egyiket-másikat, ezt el ne mulassza. Valóságos passzió az ólalkodó orvot valahogy «becsapni», hozzálopódnai, vagy másképpen járni túl az eszén és egy jó lövéssel helyben marasztalni.

Hihetetlen az, hogy mennyi kárt bir okozni néhány orvmadár (kivált a gyorsszárnyú sólyomfélék) a fácánok meg a foglyok között. A mindennapi zsákmányolás feltétlen bizonyosság nálunk s ha csak mindennapra egy vadunk banná is, tessék kiszámítani, mit hordhat el a területünkről az orvmadár s a róka, ha sokadmagával túrjuk.

Nagyon is nagy téma ez egy kis czikk számára, csak körvonalozva jelzem hát, hogy a négylábú, kivált a kérődző hasznos vadra legveszedelmesebb ragadozónk a hiúz, a mely mértföldnyi területeket esatangol végig, bizonytalan szeszélyességgel, rövid idő alatt. A hol a hasz-

nos nemesvad megérzi, ott a legnagyobb izgultság jeleit árulja el és kiszöknék még a világból is. Egyetlen egy hiúz, ha rákap valamely nagyvadas területre, azt egészen tönkre bírja tenni. Sompolygása szinte kivédhetetlen és fáról is támad. Erejével pedig a legnagyobb szarvasra is halálos veszedelem. Hozzáképest még a farkas is kismiska, pedig nemes vadunknak a farkas árthat legtöbbet a hiúz után. Kivált szíronyos havon a feltört, sebeslábú csülkös vad biztos áldozata a farkasnak. A medvo ily kártételei ehhez képest alig számítanak. A nagyvadat tehát legjobban úgy védjük, ha irtjuk legveszedelmesebb ellenségeit. Ez még az etetésnél is lényegesebb, hisz az igazi hegyvidéki ősterületeken elenyésző az, a mit etetésszámba vehetnénk s a mit erre a célra tehetünk. Tudok egy nagyvadas területet a besztecsényi erdők világában, a hol soha sem etették meg a szarvast, mégis harminczhat bika bógott ott egy évadban, még pedig olyan bikák, a minőket csak álmában lát a sóvárgó vadász. De a hol etetni lehet, ott etetni *kell*, mert ezzel biztosítjuk a jó agancsképződést. Más az a buja ősterületek százféle vadsemegején élő vad, meg az aljnövényzetet nélkülöző, vadtáplálékban szegény kultúrerdők vadja is más. A hiányt pótolni kell. A nemes, hasznos nagyvad közül egyedül a zerge az, a melyet etetni még akarva sem lehet. A havasok zord világának ezt az érdekes vadját egészen saját magára kell bízunk.

A kisvadsorban levő nyúl elsősorban is síksági tenyésztettel jelentkezik nálunk s mint ilyen, nagyon is rá van szorulva a *védelemre*. A szó szoros értelmében vett *gondozásra* (etetésre) kevésbé. Hisz a síkságon, a jó nyulak területeken, mindenütt van vetés, a mi a nyulat élelem dolgában biztosítja. A síksági nyúl legnagyobb veszedelme igazán a vadorzó. A hány paraszt lesipuskás, az mind nyulat hajszol, keres. A fáczánt inkább csak akkor lövi, ha már felgallyazott; a foglyot meg akkor, ha a havon csomóba sűrűsödik és akkor közédurrantva, féltuczatot, vagy többet is felszedhet egy lövés után.

Nyulat inséges időben, nagy hóban, erős fagyok idején szénaesomókkal etetünk; a fáczánnak, fogolynak rendes etetőket állítunk. De míg a fáczán az erdős-bokros, neki való helyen mindjárt bizalmas az etető iránt, addig a fogoly csak komoly szükség esetén keresi fel a minél természetesebb alakú etetőket; fedeles etető iránt bizalmatlan, ellenben a rózserakás alá hintett ocsura elég jól rászokik.

Síkságon a ragadozóvad, kivált a szárnyas, könnyen üldözheti a vadat, de őt is könnyebb észrevenni. Nincs áldásosabb időtöltés a holtévadban, mint ha a vadász kijárogat a területére és a mi eléje kerül kártevőféle, azt irgalom nélkül lövi vagy legalább riasztja. Itt nincs helye érzégsnek: akár száz lépésnyiről is oda lehet gyujtani a bitangnak; ha csak elijesztjük is, már nyertünk, esetleges sebzésébe pedig vagy belebénul, vagy bele is pusztul, mindenestre maródivá s így ártalmatlanná válik.

Ez a fajtájú vadvédelem — t. i. a ragadozók irtása a leghatasosabb. A különben jó bűvöt kínáló védő gazosokra nagy szükség van, de ott a ragadozó négylábú is szeret ám tanyázní, a fák pedig a kártevő vérengző szárnyasrablókat vonzzák. Most itt a tél; a vadászatoknak vége. Következzék tehát a vadvédelem.

Levél a szerkesztőhöz «Az Erdő» tízéves fennállása alkalmából.

Nagyrabecsült Szerkesztő barátom!

Kerek tíz esztendeje, hogy «Az Erdő» című szaklapunk megindult. Csekélységemnek jutott az a szerencse, hogy az Országos Erdészeti Egyesület nagybecsű megbízásából a lapot mint szerkesztő megindítottam. A körülmények nem engedték meg, hogy a nemes cél érdekeit hosszas időn át szolgálhassam; hivatalos kötelességeimből eredt túlterheltségem miatt rövid idő alatt a szerkesztőségtől megválnom kellett; de a lap iránti meleg érdeklődésem és igaz lelkesedésem soha meg nem szűnt.

A tízéves évforduló alkalmából ez az érzés adja kezembe a tollat, hogy elsősorban is téged kedves jó szerkesztő Uram tiszta szívből üdvözöljelek. Üdvözöljelek azon kiváló eredményért, melyet a mindnyájunk előtt igen kedvelt szaklap helyes irányú szerkesztésével elértél; holott sok nehézséggel kellett megküzdened.

A mint most a lap megindítása alkalmával kibocsátott előfizetési felhívást elolvasom s visszatekintek a lefolyt tízévi nagy eredményre, nagy megnyugvással állíthatom, hogy az íge testté vált, az ígéretet a tett felülmúlta. A midőn tehát a szép eredményhez igaz szívből gratulálok, egyúttal kérem a Mindenhatót, hogy adjon neked erőt, kitartást és munkabrást nehéz, de annál szebb és nemezebb feladatod további teljesítésére, hogy derék erdészeti altiszt-karunk érdekében «Az Erdő» szerkesztését idők hosszú során át vezethesd.

Köszönettel és hálás elismeréssel adózom ez alkalommal a nagyrabecsült erdészeti tiszt- és altiszt kar mindazon tagjainak, kik a lap ügyét felkarolták s úgy erkölesileg, mint anyagilag hathatósan támogatták s általában a lap olvasó- és pártoló egész közönségének, kik jóindulatukkal a lapot megajándékozták.

Nem akarok hosszadalmas lenni s áradozni; csupán annyit óhajtok a tízéves évforduló alkalmával kifejezésre juttatni, hogy erdőgazdaságunk fejlődésének egyik sarkalatos feltétele altiszt karunk erejében, kitartó munkáságában s szolgálatuknak minden kritikát kiálló helyes irányú végzésében rejlik.

E szellemi erőt van hivatva istápolni «Az Erdő» szaklapunk, melynek czéltudatos működése minden szakembernek igaz örömet okoz, de e mellett minden szakemberre és erdőbirtokosra azt a kötelességet rója, hogy a lapot úgy erkölesileg, mint szellemileg hathatósan támogassa, pártolja. Hiszem is, hogy a második decennium még nagyobb eredményeket fog hozni. Bízom a mindnyájunk sorsát intező Mindenható Úr Istenben, hogy főleg nekünk, az alsófokú erdészeti szakoktatással foglalkozó szakembereknek az eddiginél több idő és alkalom fog jutni a lap szellemi pártolására és istápolására s hogy neked kedves szerkesztő barátom nehéz feladatod végrehajtásában az eddiginél hathatósabb módon fogunk szolgálatodra állhatni. De nemesak mi, az alsófokú szakoktatással foglalkozók, hanem szentül hiszem, hogy az egész erdészeti tiszt és altiszt személyzet, úgyszintén az erdőbirtokosok a lap érdekeit melegen fogják felkarolni s a

második decennium végét még nagyobb eredménnyel fogod lezárni.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Őszinte kartársi barátsággal üdvözöl

Vadászerdő, 1916. december 5.

igaz híved
Török Sándor
m. kir. főerdőtanácsos.

*

Mélyen tisztelt kedves Barátom!

Engedd meg, hogy rendkívül megtisztelő kedves so-raidra én is ezen a helyen válaszoljak.

Hálásan köszönöm lapunk tízéves fennállása alkalmából nyilvánított szíves jókívánataidat, megemlékezésedet és nagyon jóleső elismerő szavaidat.

Te, a ki hosszú évtizedek óta foglalkozol erdészeti szakoktatással s akinek ezen a téren általánosan elismert nagy és kiváló érdemei legfelsőbb helyről is nem egyszer találtak méltatásra, mindenesetre egyike vagy azoknak, a kik hivatottak megítélni azt, vajjon «Az Erdő» megfelel-e annak a célnak, a melyet tíz évvel ezelőtt az «Országos Erdészeti Egyesület», mint a lap kiadótulajdonosa és Te kedves barátom, mint a lap első szerkesztője, jól átgondolva, kitűztetek.

Hogy ezt a célt megvalósítsuk, hoztunk a lapban erdészeti, vadászati, gazdasági irányú közleményeket, melyekre az erdészeti altiszteknek szükségük van, megismertettük olvasóinkat számos olyan törvényes rendelkezéssel, intézkedésekkel s a minisztériumok által kiadott rendeletekkel, a melyekhez t. olvasóink lapunk nélkül csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudtak volna hozzájutni; hoztunk általános érdekű olyan apróbb cikkeket, a melyek hivatva voltak lapunk t. olvasóinak ismereteit gyarapítani, hoztunk szórakoztató tárcákat, s adtunk a «Szerkesztői üzenetek» rovatában sok olyan kérdésre feleletet, a melyekből az olvasók szintén okulást meríthettek.

E mellett létesítettünk egy az «Országos Erdészeti Egyesület» által kezelt alapot, a melyből már is osztott ki az egyesület a lapunk előfizetői közül arra rászorultaknak pénzbeli segítséget.

Ha — mint írod — megnyugvással állíthatod, hogy a lap céljául kitűzött ige testté vált, úgy elértem azt, a mire törekedtem.

Az érdem és elismerés oroszán része azonban lapunk t. munkatársait illeti, a kik lapunk ügyét felkarolva, annak belső értékét emelték, a miért ezen az úton nyilvánítom nekik leghálásabb köszönetemet.

Munkatársaink sorában sajnálattal nélkülöztük eddig az erdészeti altisztek támogatását, pedig éppen «Az Erdő» van hivatva arra, hogy annak hasábjain tapasztalataikat másokkal is közöljék s ott eszmecserét folytassanak. Altisztjeink közül a tollat is többen jól kezelik, ebbeli tudásukat azonban szépirodalmi dolgozatokban nyilvánítják, holott ehhez egyéb ismeretek mellett nagy gyakorlatra van szükség. Ezért csak elvétve akad a nekünk beküldött sok tárcza közül olyan, a mi a közölhetőség mértékét

megütné. Lehet, hogy részben ez veszi el altisztjeink kedvét az írástól, pedig ha ebbeli készségüket szakdolgok megírására fordítanák, úgy azt még abban az esetben is örömmel közölnénk, ha a cikk részünkről átdolgozást igényelne. Bízom én is benne, hogy a második decennium ebben a tekintetben nagyobb eredményeket fog hozni.

Még egyszer köszönve nagyon megtisztelő megemlékezésedet, szívélyesen üdvözöl

Budapest, 1916. december hó 31-én.

tisztelő híved
Balogh Ernő.

Gazdasági tanácsadó.

A téli csibenevelésről. A baromfitenyésztés egyik legjövődmezőbb ága, — különösen a jelenlegi rendkívüli körülmények között, — a téli csibenevelés. Korai csibét pedig minden kistenyésztő is nevelhet, ha tojóit vedlésük után, tehát a tél beállta előtt, vagy a tél elején, jó meleg helyen tartja és intenzíven takarmányozza, mert ilyen körülmények között a tojók, ha csak nem túlságos öregek, vagy túl fiatalok, még a tél folyamán meg fogják kezdeni a tojásrakást. Mivel pedig a tyúk csak egy bizonyos mennyiségű tojás lerakása után fog kotlani, ezért ha ezen az állapoton valamiképpen nem segítünk, akkor abba a helyzetbe jutunk, hogy tojásaink lesznek, kotlóink azonban nem és ilyeneket még drága pénzen sem leszünk képesek beszerezni, mert a tyúkot kotlásra kényszeríteni nem áll módunkban. Ezen kétféle módon segíthetünk, vagy úgy, hogy a rendelkezésre álló tojásokat keltető géppel keltetjük ki, vagy pedig ha a kisgazda élő keltőgépét vesszük igénybe, vagyis a pulykákat kotlasztyuk meg mesterségesen. Mivel az utóbbi eljárás sokkal egyszerűbb és főleg olcsóbb, továbbá az erdészeti személyzet igényeinek is sokkal inkább megfelel, lássuk, hogy milyen úton és módon eszközölhető az.

Erre a célra két éves esetleg fiatalabb pulykatojót válasszunk ki és az előre elkészített tojófészkekbe egy-néhány műtojásra helyezük el.

Mielőtt a további leírást folytatnánk, lássuk, hogy miképpen készíthetünk házilag műtojásokat, a melyeket a mesterségesen megkotlasztandó pulyka alá helyezni kell. A műtojásokat úgy készíthetjük, hogy a konyhai célokra felhasználandó tyúktojásokat nem törjük fel, hanem tompább és hegyesebb végükön késhegygyel egy-egy gyufaszál vastagságú lyukat furunk és az így megfűrt tojások belső tartalmát kifujjuk. A kifűrés által nyert tojánhéjnak egyik lyukacsckáját egyik ujjunkkal befogjuk, a másik lyukon pedig vízzel felhígított gypszet öntünk bele; a gypszet addig hagyjuk a tojánhéjban, a míg az meg nem alvad, a mi rövid időn belül megtörténik. A gypszszel kitöltött tojások héját azután vagy eltávolítjuk, vagy a gypszben rajtahagyjuk. Ha a gypsz a tojás belsejét egyenletesen kitöltötte és amellet a tojánhéjhoz oda is ragadt, akkor hagyjuk rajta a tojánhéját, mivel így sokkal jobban hasonlít a valódi tojáshoz.

Már most lássuk, hogy miképpen kell a pulykatojót a fészkekbe helyezett műtojásokra elhelyezni, úgy, hogy

a fészekre helyezett ülőpulykát egy üres fenekű megfelelő nagyságú ládával leboríthatjuk. A láda egyik oldalán készítsünk nyílást, hogy a pulyka a fejét azon kidughassa. Ez azért szükséges, mert a pulykát több napon át a fészekben ülve kell hagyni, hogy megkaphassa a keltetési lázt, illetve addig a míg fészekre nem esett, nem szabad a fészekről etetés vagy itatás céljából leemelni; ez természetesen csak úgy lesz lehetséges, ha a pulyka megkapja napi rendes eleségét és vizét. Ha most a nyílás elé rakjuk külön edényekben a pulyka eleségét és vizét, akkor a pulyka ha megéhezik vagy megszomjazik, élni is fog vele. Ha a pulyka az eleséget és vizet el nem érte, akkor téglára vagy egyéb magasabb tárgyra tesszük úgy, hogy azt kényelmesen elérhesse. Az ilyen üres fenekű ládával leborított pulyka igyekezni fog eleinte kényszerhelyzetéből szabadulni, a miért is okvetlenül szükséges a leborított láda tetejére néhány tégladarabot is helyezni, hogy a pulyka a ládát fel ne boríthassa.

Az így ülésre kényszerített pulyka fészkéhez egy-néhány nap múlva úgy közeledjünk, mintha a pulyka alá helyezett műtojásokat el akarnánk venni. Ha a pulyka kotlási lázba esett, akkor a tojásokat védeni fogja és nem fogja engedni, hogy elvegyük. Ha a pulyka ellenszegülést nem mutatna, akkor biztosak lehetünk, hogy nem esett fészekre; az ilyenről azután kár tovább kísérletezni, mivel az olyan pulykával, a mely belejutott a tojási időszakba, s benne a nőtulési vágy már felébredt, a mesterséges megkötéskíséret nem fog sikerülni. Azért tanácsos a szükséges kótlók számánál egyszerre több pulykát megültetni.

A már egyszer fészekre esett pulykát azután úgy kell kezelni, mint a kótlót, a mely egyszerűen abból áll, hogy a fészekre esett pulykát levesszük a fészekről és az etetőhelyen szemes tengerivel — annak hőképző hatása miatt — megetetjük; ivóvízről és fürdőhomókról bőségesen kell gondoskodnunk. A sorrendet be kell tartani, a mi azt jelenti, hogy ha ma az első számú fészekkel kezdjük meg a munkát, holnap is ugyanazzal kezdjük. A fészekre esett pulyka, éppen úgy mint a kótló a keltetés elején rövidebb ideig, a vége felé hosszabb ideig hagyható lenni, így pl.: az első héten 8—10 percet engedhetünk, a másodikon 12, a harmadikon 15 percet az eleségfelvételre és tisztálkodásra. A tojásokat tanácsos, miután a fészekből minden tisztáltságot eltávolítottunk — kis zsákdarabokkal betakarni, hogy a megfázástól (kihüléstől) megóvassanak.

Az elültetés után hetedik napra megvizsgáljuk a tojásokat tojásvizsgáló lámpa vagy pedig közönséges lámpa, esetleg gyertya világánál és pedig a két utóbbinál úgy, hogy a tojást bal vagy jobb tenyerünkkel alakított kürtő szélében tartjuk, illetve a tojást tenyerünkkel beárnyékoljuk. Azok a tojások, a melyek az átvilágításnál sötétek, átlátszatlanok, csupán a légüregük világos, azok megfogamzott tojások, az olyanok azonban, a melyeknél a légüreg és a fehérje határvonala elmosódott, kétesek; az áttetszők, rózsaszínűek terméketlenek. A két előbbi képet mutatottak a fészekben hagyandók, az utóbbiak onnan eltávolítandók és konyhai célokra felhasználandók.

Ilyen gondozás mellett a tyúktojásoknál három, kacsá-, pulyka- és lúdtojásoknál négy hét eltelte után bekövetkezik a kelés.

A csibék felnevelésével különös gond nincsen, mert a pulykaanya éppen olyan gondosan és nagy anyai szeretettel neveli fel kakuk fiókáit, mint saját ivadékait.

Bászeli Elek.

A méhésztéli foglalkozása. Az őszi munka befejezése után sem tanácsos a méheket magukra hagyni, mert könnyen áldozatul eshetnek idegen zavarásoknak.

A méhészt ha csak teheti, ne mulassza el a kaptárak előtt naponta egyszer lábujjhegyen elmenve meghallgatni a családokat, hogy nem zúg-e valamelyik közülük. Ha a zúgás több napon át tartana; akkor meg kell vizsgálni, hogy a bajon még idejében segíthessen. Először nézze meg a röplyukat, hogy nincs-e lehullott méhekkkel eltorlaszolva, miáltal nem bír a nép friss levegőhöz jutni; vagy talán a röplyuk szűkítővel nagyon el vannak zárva a levegőtől s ezért zúgnak.

Az előbbi esetben egy galyacskaival piszkálja ki a méhészt a holt méheket a röplyuk szájából; második esetben pedig bővítsa a röplyukat, a melyet különben sem szabad teljesen elzárni, még a leghidegebb időben sem, hanem állandóan nyitva legyen, legkevesebb három nyílása. Ha azonban nem ezek a bajok forognának fenn, akkor nyuljon be a méhészt a kaparóvassal a röplyukon a kaptárba és szép csöndesen kaparja ki az aljdeszkára lehullott törmelékét; ha a kihúzott hulladékban sok léptörmelékét talál, akkor egér van a kaptárban s ennek ide-oda mászkálása és a lépek rágicsálása következtében zúgnak a méhek. Ha ketté harapott, vagy megcsomkított méheket húz ki az aljdeszkaról, akkor ciczkány van a kaptárban; az egér u. i. a lépeket, a ciczkány pedig a méheket fogyasztja. De zúghatnak a méhek azért is, mert mézük megezikrosodott (kristályosodott), vagy esetleg elfogyott és az éhségtől zúgnak. A megkristályosodásnak az az ismertető jele, hogy a kihúzott törmelékben sok cukormorzsat talál. Ezen a bajon úgy segít, hogy az itatóba ad langyos vizet, a mivel aztán majd élvezhetővé teszik a mézet. Ha nem volna itatója, akkor fecskendezzen be a röplyukon át a lépek közé langyos vizet, vagy esetleg a fődödeszkát tágítsa szét egy kicsit és a támadt nyíláson öntsön be a lépek közé vizet.

Ha nincs a családnak méze, lépről-lépre vándorolva keresi az enivalót, míg végre az éhségtől elgyöngülve, zúgásuk napról-napra gyöngébb és gyöngébb lesz, míg végre teljesen elhallgatva elpusztulnak.

Az ilyen éhségtől elgyöngült családokat még idejében vigyük meleg helyiségbe és a már mozdulatlanul heverő méheket permetezzük meg langyos mézes vízzel, miáltal magukhoz térve, egy lépesmézzel ellátott kaptárba helyezhetjük és újból a szabadba állíthatjuk.

A méhek a hidegben nem mennek le az aljdeszkára; ezért télen ha a szükség kívánja, csak felülről (a mézkamrából) etethetünk. Kasoknál pedig, ha ez nem úgy volna készítve, hogy a csúcsa felynyitható, akkor éles késsel vágjuk le a kas csúcsát és innen eszközöljük az ete-

tést pörgetett mézzel, víz nélkül. Ha azonban a méhészt rendelkezik egy pár lépesmézzel, akkor nyissa fel a kaptár ablakját és gyorsan helyezzen be a szobában előre felmelegített lépekből egy pár darabot.

Az egeret és a cziczkányt úgy űzze ki a méhészt a kaptárból, hogy akasszon a röplyukra egy zsákot és kezdje meg a lépek kiszedését, miáltal az egerek megijednek és belefutnak a zsákba; ha pedig az idő olyan hideg, hogy e miatt nem lehet a kaptárt kinyitni, akkor kopogtassa meg az ablakot, a földődeszkát és a kaptár oldalát és az egerek majd így futnak a zsákba. Hogy azonban az egerek a kaptárba be ne juthassanak, rakja fel a méhészt idejében (szeptemberben) a röplyuk szűkítőket.

Zúghatnak a méhek még azért is, mert az anyjuk elpusztult. Ezt szintén úgy tudhatja meg a méhészt, hogy a kaptárból kihúzott törmelékot alaposan átvizsgálja és az anyát közte találja. Az ilyen meganyátlanodott családot iparkodjunk tavasszal, még mielőtt ályanyásságba menne át, megfelelő jó időben egy anyás családdal egyesíteni. De zúghatnak a méhek egyéb okból is, a mit a méhészt nem bír kifürkészni; ilyenkor ha nincs bajuk, utóbb elhallgatnak.

Ne feledkezzen meg télen a méhészt egy bizonyos távolságból a méhest megfigyelni, hogy a czinkék, gébicsék, harkályok stb. nem röpködnek-e a kaptárookra, azért, hogy a kaptár oldalát ütögetve, a kifutott méheket felfalhassák; a harkály néha akkora lyukat vág a kaptár oldalán, hogy az ember ökle is befér rajta. Ezeket a madarakat el kell űzni a méhes elől, mert különben ott, a hol nagyon sok van belőle, mint pl. az erdős vidékeken, igen sok kárt okozhatnak a méhésztnek. Ha többszöri elriasztással nem bírja a méhészt elűzni őket, akkor feszítsen ki a méhes elé sodronyhálót, és így tartsa őket távol a méhestől, mert ha ezt nem tesszük meg, a folytonos kopácsolásukkal annyira izgatják a méheket, hogy ezáltal sokkal több mézet fogyasztanak és könnyen megkaphatják a vérhast.

Ezen kívül, készítsen a méhészt távol a méhestől méhésztetének további fejlesztéséhez megfelelő kaptárokat, kereteket, itatót, keretbakot stb. a melyek szükség esetén mindjárt kéznél lesznek. Megjegyzem, hogy olyan kaptár, a melyben télen is méheket szándékozik a méhészt tartani, kettősfalú legyen, mert különben megfagynak benne a méhek; vagy ha nem kettősfalú, akkor kívülről legalább 40—50 ív vastagságú újságpapírost vagy zsupot szegeljen a kaptár külső falára.

A kettősfalúakat ki kell tölteni gyalúforgácssal, szénával, szecsakával vagy kukoricza dolmánynyal (kukoricafosztalék),⁵ hogy jó melegtartók legyenek. Ilyen kaptárban nagyon jól telelnek a méhek. Ezután tisztogassa le a kereteket és a Hannemann-rácsokat a ráépített viasztól; olvassa ki a léptörmelékből a viaszt, úgyszintén az öreg lépekből is és készítsen belőlük mülépeket, a melyeket ragasszon keretekbe, hogy tavaszra, a mikor esetleg más munkával lesz elfoglalva, készen legyenek. A mülépkészítés télen csak úgy sikerül jól, ha jól befűtött szobában készítjük.

Ezenkívül a hosszú téli estéken, a melyeken nem tud a méhészt mivel foglalkozni: olvassgasson méhészteti szaklapokat és szakkönyveket, hogy így is gyarapítsa ismereteit.

Ignác Sándor.

Különfélék.

Az éger vetése. A mézgás és a hamvas éger (*Alnus glutinosa* és *Alnus incana*) magjának érése szeptember-október hónapokban következik be. A mag kihullása november—decemberben történik, gyakran azonban csak a következő évben február és márcziusban. A jó mézgás égermag súlya hektoliterenként 28—36 kilogrammot, általában 32 kilogrammot tesz ki, a hamvas éger magja pedig 21—28, általában 22 kilogrammot.

A makkocská barna színe jelzi az érést. A makkocskát a fáról le kell törni, szellős helyre kitergetni és gyakran forgatni. Ezáltal a mag a tél folyamán magától kihullik. A helyiség fűtése a mag kihullását meggyorsítja.

A mag csiraképesége két évig tart. Minden vetésnél a földolog a teljesen megérett mag. Ha a magot korán, azaz a teljes érés előtt gyűjtjük össze és vetjük el, akkor a kikelés nem fog sikerülni. Az égermag földdel való betakarásának, azaz a vetés mélységének igen csekélynek kell lennie és 10 milliméternél többet nem szabad kitennie.

Az éger vetésénél tájékozásul szolgálhat Dr. Stumpf következő utasításai:

«Az éger természetes vetési ideje a tavasz. A magokat tavasszal sorokba vagy egyenként vetjük el az előkészített talajba s azután gereblyével, vagy kézzel földdel gyengén beborítjuk.

Miután a mag igen kicsiny, elég a földdel való egyszerű összekeverés.

Ha a talaj teljesen szabad, vagy csak gyengén van benőve, teljes vetés is alkalmazható, a mikor is az elvetett magnak boronával vagy gereblyével adjuk meg a megengedhető, gyenge földborítást.

Olyan területeknél, melyek azelőtt szántóföldnek használtak s melyeknek talaja nagyon laza, tanácsos a vetést néhány évre elhalasztani, míg a talaj megüledik, mert különben a növények az erős fagyokat megsínylik.

A nagyon nyirkos vagy nedves talajokat vetés előtt levezető árkokkal kell lecsapolni.»

(*Böhmerle Emil* cs. kir. főerdőtanácsos.)

Hósi halál. *Kincses Gyula*, erdészeti főiskolai hallgató, a 7. számú vártüzérszázalaj tartalékos hadnagya, a Signum laudis, az 1. oszt. ezüst és a bronz vitézségi érem tulajdonosa, 1916 augusztus 30-án, 22 éves korában az orosz harezteren a hazáért hősi halált halt.

Halálozás. *Campean János* m. kir. főerdőmérnök, a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, hosszas szenvedés után 51 éves korában, 1916. évi december hó 11-én Máramarosszigeten meghalt.

Hibaigazítás. Lapunk előbbi számában közölt «Az öreg rekruka» című tárcza alól kimaradt annak illusztris írójának: Bársony István úrnak a neve, a mit ezúton pótolunk.

Elfogott szökevény hadifoglyok. Makrai Lajos fertő-fehéregyházi védkerületi erdőőr 1916. évi december 7-én éjjel 1 órakor két szerb hadifoglyot fogott el, a kik a nezsideri fogolytáborból szöktek meg.

Lát-e a nyúl előre? Gyakran megtörténik, hogy a nyúl utakon, de különösen ösvényeken, de még mezőn és erdőben is egyenesen szembefut az emberrel, vagyis vadásznyelven — «puskacsőre» szalad. A legtöbb esetben ez hátsó szélnél történik, vagyis a mikor a nyúl szaglása nem érzékeli a vele szembejövő embert. A gyors rohanásnál a nyúlnak különben igen éles hallása is felmondja a szolgálatot, ha a füle hátra van csapva. Különben gyakran tények is megerősítik, hogy a tapsifüles koma bizonyos körülmények között, de különösen eszeveszett menekülés közben nekirohan az embernek. Eltekintve a nyúl egyébként is gyenge látásától és a már említett körülményektől — a hallás és szaglás csökkentése — ez a közvetlen folyamat a szemek elhelyezésére vezetendő vissza, melyek a fejen erősen oldalvást foglalnak helyet.

A rosszul előre látó állatok közé tartozik a marha, a ló, az elefánt, a sertés és általában a legtöbb orrmányos állat, melyeknek ezen fogyatkozás kiegyenlítéseiképpen az éles szaglású orrmány áll rendelkezésükre. Éppen ezért az e fajta vadon élő állatok és a szarvas- és őzfélek is legtöbbszörre a légáramlattal és a széllel szembefordulva mozognak, hogy biztosítva legyenek minden veszélyes találkozástól.

Lőtt vad kezelése elszállítás előtt. A meglőtt vadnak nem szabad más vaddal mindaddig érintkeznie, míg teljesen ki nem hült. Nyáron az elejtett vadat hűvös helyiségbe kell elhelyezni, a hol a naptól és a legyektől védve van. Kosárba csomagolandó vadat tiszta száraz szalmába és sohasem szénába kell pakkolni. A meglőtt nyúlnak hátsó lábait össze kell kötni és (6 darabonként) rúdra akasztani, de úgy, hogy egyik a másikat ne érintse. A nyulakat, hogy kihüljenek, le lehet fektetni a földre, de ekkor is ügyelni kell arra, hogy egyik a másikkal ne érintkezzék. Nagyobb szállítmány nyulat waggonban rudakra akasztva küldjük, kisebb szállítmányt állványon. Őzet, szarvast, zergét, vaddisznót a lövés színhelyén azonnal fel kell vágni, kizsigerelni, a nyeldekklőjét el kell távolítani és a czombokat széjjel kell húzni. Azután a vadat hűvös helyiségben a mellső lábainál fogva fel kell akasztani és a következő estén teljesen üresen, a nélkül, hogy valami fűvel kitömnénk, gyorsárúként feladni. Szárnyas vadat a lövés színhelyén a lábain vagy a fején kell felakasztani, azután hogy kihüljön, legyektől védett, hűvös, száraz helyiségben elhelyezni. Fáczánt és foglyot kosárba, tiszta, száraz szalmába kell csomagolni és közvetlenül az esti vonat indulása előtt feladni. Télen nagyobb szállítmány fáczánt, a fejüknél páronként összekötve, a waggonban rúdra akasztva lehet feladni.

A szellemi munka ideje. Necsajev orosz orvos megkísérelte megállapítani, hogy mennyi szellemi munkára képes a normális ember, mennyi munka után fárad el, úgy hogy a gondolkodása már nem rendes, az érdeklődés megszűnt. Arra az eredményre jutott, hogy átlag naponként hat és fél órát tud dolgozni agyával az ember és pedig négy és egynegyed óráig teljes képességeivel. A legjobb munkanapoknak szerda és csütörtök bizonyultak, a legrosszabbnak hétfő és péntek. Azonkívül kitűnt az is, hogy legelőnyösebb hetenként 58 óra alvás és 10 óra mozgás és a legtöbb ember hetenként 37 és fél órát képes egészen intenzíve dolgozni. Természetes azonban, hogy ez az óraszám a munkától magától is nagy mértékben függ, mert kevesebb megerőltető és produktív munkával akár kétszer annyi ideig is foglalkozhatunk. Ha közben szünetek is vannak, akkor a munkaképesség felhalmozódik és a hosszabb pihenés után sokkal intenzívebben és hosszabban tudunk dolgozni. Necsajev doktor önmagán azt tapasztalta, hogy napi hat és egynegyed — tíz és fél óra között változott a munkaképessége. Az egyéni hajlamok természetesen mindenkinél másképen állapítják meg az időbeosztást és mindenkinék más és más tartalmu pihenésre meg mozgásra van szüksége ahhoz, hogy szellemi munkát tudjon végezni.

Lámpaüvegek tartósabbá tétele. A lámpaüveget tartósabbá tehetjük, ha hideg vízzel telt edénybe helyezük, kevés konyhasót teszünk bele s azután az edényt tűzre állítjuk. A mikor már a víz egy ideig forrot, a tüzet ki engedjük lassan aludni, hogy a víz ismét kihüljön. Az így kezelt lámpaüveg a meleg és hideg bármilyen hirtelen változásának is ellenáll. Üvegpoarakat és más üveg edényeket is meg lehet ilyen módon óvni attól, hogy gyors felmelegedés következtében elrepedjenek.

A lovak tiszafa-mérgezése. A hadügyminiszter felhívja a figyelmet a lovaknak a tiszafa élvezése által okozott mérgezésére. Az olasz hadszíntéren ugyanis az utóbbi időben több esetet figyeltek meg, hogy egyes lovak a tiszafa túlveleit és ágait ették és ennek folytán mérgezést kaptak. A legtöbb esetben ezek a lovak kimultak. Nagyon kevés esetben maradt életben a ló, de ekkor is gyomor- és bélgyulladás és véres vizelet lépett fel. A betegség, mely halállal végződik, görcsökben és támoalgásban nyilvánul. A szív legtöbbszörre megnagyobbodik, a vesék megduzzadnak, a lép rendkívül megdagad. A gyomor és a belek nem tudják megemészteni a tiszafa túlveleit. Ajánlatos tehát, hogy pihenő és toborzás alkalmával a lovakat ne állítsák tiszafa mellé, nehogy azok abból egyenek; éppen úgy óvni kell a lovakat a tiszafa galyaiból készített lepléktől is. (*Külügy-Hadügy*).

A legkönnyebb fa az *Ochroma* nevű balszamfa, mely leginkább a nyugatindiai szigeteken és Közép-Amerikában (Portoriko) fordul elő; ez a fa-féle olyan könnyű, mint a parafa, nagyon puha, egyenletes szövettel és éppen úgy megmunkálható mint a parafa. Sejtjei levegővel vannak telve, a nedvességet hamar felszívja s azért a nedves-

ség ellen megfelelően impregnálják; parafinnal kezelve sokáig használható. Az Egyesült-Államokban a hajókon mentőövnek és mentőtutajnak használják, újabban pedig jég szekrényekben és fagyasztó-gépeknél szigetelő réteggül alkalmazzák.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Nyugtázás. 1916. évi szeptember hóban a következő tagsági díjak folytak be a szövetség pénztárába:

Sznoha Vilmos 1916. évre 3 kor. 1917. évre 2 kor.
Sárkóczy József 1916. évre 4 kor., 1917. évre 4 kor.

A Szövetség pénztárnoka felkéri mindazon tagtársakat, akik a harcstéren nem küzdenek, s kik a tagsági díjakkal hátralékban vannak, hogy azokat a szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek.

A Szövetség vezetősége ez úton kíván boldog új esztendőtt a t. tag- és szaktársainak.

A Szövetség vezetősége.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíten sziveskedjenek.)

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Chabada Géza m. kir. főerdőmérnököt Kolozsvárról Budapestre a vezetése alatt álló minisztérium erdészeti I. B. főosztályába.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Oszterlamm Ernő m. kir. főerdőmérnököt Lippiról szolgálattételre berendelte Budapestre, a vezetése alatt álló minisztérium erdészeti (I-B) főosztályába.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Vészei Mihály kir. alerdőfelügyelőt áthelyezte Nagy-Váradról Maramarosszigetre a kir. erdőfelügyelőséghez.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Pálka Gyula m. kir. erdőtanácsost beigazolt szolgálatképtelenségére való tekintettel nyugalomba helyezte.

A vadászterdői m. kir. erdőőri szakiskola igazgatója Daróczy Márton és Tiszóczy József ideiglenes minőségű napidíjas erdőőröket a vadászterdői szakiskola tanulmányi erdőgazdaságához II. oszt. altisztekké illetve m. kir. erdőőrökké nevezte ki.

A földmívelésügyi miniszter a susaki kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó brlgi kir. erdőgondnokság székhelyét Otocacra helyezte át.

A M. Kir. Ornithologiai Központ igazgatója Bohrandt Lajost, a Sárosvármegyei Takarékpénztár főosztályvezetőjét Eperjesen és ifj. Thóbiás Gyula jogszigorót Felsőlánczon a M. Kir. Ornithologiai Központ rendes megfigyelővé nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi december hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Magulán Fülöp 5.—, Wesza János 3.25, Németh István hd. 2.—, Rima-brezói erdőhiv. 16.—, Főherceglaki jóságig. 60.—, Bustyáhozai erdőhiv. 30f.—, Kiss Aladár 5.—, Nemsúr Jenő 6.—, Faragó Béla hd. 36.72, Nagybányai főerdőhiv. 66.—, Mótz István 4.55, Susáki

erdőhiv. 48.—, Breznóbánya város 12.—, Divényi urad. 12.—, Nádasladányi urad. 16.—.

1 koronát fizettek: Vohradnyik Vilmos, Fekete József, Wesza János, Warinszky M., Ziegelhoffer Arnold, Branda János, Saári Mihály.

2 koronát fizettek: Barnóczy István, Farkas Izsák, Deák Rudolf, Hirt Anna, Regenye Ferencz, Gavalik Sándor, Kaszás Jánosné, Winkovich Márton, Engli Vilmos, Ladányi Frigyes, Racka Jakab, Kerekes Pompeusz, Kocsis Mihály, Nyikom Károly, Piller Péterné, Schmidt Béla, Hidvéghy György, Stach Sándor, Buvári Ferencz, Dudák Albert, Ernyey Károly, Gígler Ferencz, Brubel Ferencz, Németh István, Szabó Gyula, Szabó József, Székács Pál.

3 koronát fizettek: Papp János.

4 koronát fizettek: Podbjeli erdőgond., Szentmiklósi Dániel, ifj. Thóbiás Gyula, Nagy Ferencz, Árva-váraljai erdőgond., Baka János, Baranyai István, Kárpáti József, Lányi András, Somfai István, Kraffszky Ferencz, Kósa István, Márkus Mihály, Somogyi Géza, Vancsura István, Argyelán Tanaszic, Coburg hgi erdőg., Fröhlich György, Gaal Antal, Gubriánszky János, Link János, Palenik János, Papp Ágoston, Soltész Sándor, Böcskay József, Bóznér Gyula, Hinfner György, Hornik Károly, Kendeffy urad., Kiss Béla, Kiss István, Rónay Antal, Faragó András, Groszmann Ferencz, Orbán Imre, Papp Péter, Raffay Gergely, Tokera János, Bohus Károly, Bóna Andor, Fónai Mihály, Horváth József, Mester János, Pölöskei József, Ruijz Béla, Sárközy József, Festő Szabó Mihály, Széles Gábor, Terray Gyula, Varga Mihály, Wind Mátyás.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

R. P. I. Évi 800 K fizetés és személyi pótlék, valamint 12 évi szolgálat után a fizetés és személyi pótlék 44 %-a jár nyugdíjképen; ez évi 352 K volna. Minthogy azonban a nyugdíjtörvény 37. -a szerint a rendszeres évi fizetést élvező altisztek és szolgák nyugdíja évi 360 K-nál kevesebb nem lehet, ennél fogva az illetőnek évi 360 K nyugdíjra és évi 120 K lakbérnyugdíjra van igénye.

2. Évi 900 K fizetés és személyi pótlék, valamint 15 évi szolgálat után, nyugdíjképen a fizetés és személyi pótlék 50 %-a, vagyis évi 450 K, lakbérnyugdíj fejében pedig évi 160 K jár.

S. I. Sorsjegyeit a november 15-i huzáson nem-huhták ki.

K. I. A vadászatról szóló 1883. évi XX. t. cz. 26. -a szerint az, a ki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbe van adva, a haszonbérletnek engedélye nélkül vadászik, kihágást követ el. Minthogy pedig a m. kir. beülgyminiszter úrnak 1891. évi november hó 30-án 3288/kih. számú határozata szerint fegyverrel idegen területre lépés az említett törvényszakasz szerint minősülő vadászati kihágás tény-álladékát képezi, ennél fogva nyilvánvaló, hogy a vadászati jog tulajdonosának engedélye nélkül idegen egyéneknek fegyverrel a vadászterületre lépni nem szabad. Ez természetesen a föld haszonélvező-jére és alkalmazottjaira is vonatkozik.

I. D. Sajnálattal nem felel meg.

M. J. Minthogy lapunk állatorvos munkatársa hadba vonult, azért most más tanácsot nem adhatunk, minthogy tessék állatorvoshoz fordulni.

P. I. Az erdőőri szakvizsgára *Bedő Albert*: «Az Erdőőr» című könyvből kell készülni. Kaptható az Országos Erdészeti Egyesületnél — Budapest (V., Alkotmány-utca 6. szám); ára 6 kor.; ezenfelül bérmentesítésre 60 fillért kell küldeni.

T. M. 1. A szarvas minden évben leveti az agancsát.

2. A ruhafestéshez nem értünk s arról nem is irtunk.

3. Sorsjegyeit illetőleg a következő lapban fogunk válaszolni, mert a huzási jegyzék még nem jelent meg.

4. Az erdészeti zsebnaptárra küldjön be az Országos Erdészeti Egyesületnek — Budapest, (V., Alkotmány-utca 6. szám) posta-utalványon 3 kor. 45 f-t, s az utalványon kérje a naptár megküldését.

5. A kért lapot pótlólag elküldtük.

Sz. F. Sorsjegyeit illető kérdésére a következő számban fogunk válaszolni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

33 éves, róm. kath., nőtlen, ép, egészséges, hadmentes szakvizsgázott erdőőr, tíz évi gyakorlattal, melynek felét erdei kihasználási iparvállalatnál szerezte, a vadtenyésztésben és a kártékony vadak irtásában teljesen

jártas, segéderdői vagy erdői állást keres. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (1.)

Megfelelő állást keres négy középiskolát és a gazdasági altisztképző két éves tanfolyamát kitünő sikerrel végzett 21 éves, róm. kath., nőtlen ifjú, ki az erdészeti teendőiben is jártas. Czime: Sella Szilárd Székpuszta; u. p. Devecser, Veszprém m. (2.)

HIRDETÉSEK

Megvételre keresek kettő igen jó disznós kutyát. Czim: Soltész Sándor Lipnik, u. p. Kapi (Sáros m.) (1.III.2.)

157282/1916. F. M. sz. I. B.-1.

Gőzfűrészbérbeadás. A Zólyom vármegyei Gáspárd-telepen levő kincstári gőzfűrészbizottság összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényáru rakodóterületekkel kapcsolatosan Besztercebányán 1917. évi január hó 31-én d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi márczius 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adni.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 23-án déli 12 óráig nyújtandók be a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál.

Árverési és haszonbér szerződési feltételek, ajánlati ürlap és boríték a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest, 1916. évi december hó 22-én.

(7.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

20/1917. sz.

Pályázat védkerületi erdői állásra. Sopron vármegye köz. gazdasági albizottságának 1916. évi 1827 kb. g. a. számú határozata folytán, az üresedésben levő locsmándi védkerületi erdői állásra nyolcszázötven (850) kor. évi összjavalmazás mellett ezennel pályázat hirdetik.

Pályázhatnak mindazok, kik feddhetlen életűek, 24-ik életévüket betöltötték, az erdői szakvizsgát jó sikerrel kiállották, erős testalkatuk mellett jó látó- és hallóképességgel s a német nyelvben némi jártassággal bírnak.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy sajátkezűleg írt 1 koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket, melyekhez hatósági bizonyítvány, születési anyakönyvi kivonat, erdői szakvizsgálati bizonyítvány, közhatósági orvosi bizonyítvány és szolgálati bizonyítvány is csatolandó, Sopron vármegye köz. gazdasági albizottságához czimezve ezen állami erdőhivatalnál legkésőbb 1917. évi február hó 15-ig nyújtsák be.

Sopron, 1917. évi január hó 6-án.

(9.) **Soproni m. kir. áll. erdőhivatal.**

Vennék vegyescsővű fegyvert (Büchsfinte), sörétes cső 16-os, golyós 12 vagy 9-3 öbüt. Czímem: Barnóczky István urad. erdőőr Krasznahorkaváralja Gömör vm. (8.)

Alkalmi megvételre keresek egy ott, jó állapotban levő Büksz fegyvert, a melynek a bal csőve sörétes 16 öbű, a jobb csőve golyós Express 450-es, jó lövésű kakas közöttei kulccsal. Aránylatot és a fegyver jó minőségű alulírott címre kérem megküldeni. Orosz György urad. erdővéd u. p. Lieze-Gieze Gömör vm. (2.)

Két darab pedigrés kotorek drótszűrű foxit adnék egy jó aportör vizsláért cserébe. Foxik betanítottak igen szép példányok. B. O. nyulakért is adnám. Czim: Kremper Szalkszentmárton (Pest megye). (10.)

Szakvizsgázott erdőort keresek 2000 hold erdőbirtok kezelésére. Erdői szakiskolát végzett oly egyének, kik mezőgazdasági gyakorlattal is bírnak, előnyben részesíttetnek. Pályázatok bizonyítványmásolatokkal, melyek vissza nem küldetnek, Véssey Lajos Szőcsény u. p. Nemesvid Somogy megye címre küldendők. (5.)

148099/1916. sz.

Fűz- és nyárfaeladás tövön. Az apatini m. kir. erdőhivatalhoz tartozó apatini és palánkai erdőgondnokságok kerületében levő 1915/16. évi 61-94 k. hold és 1916/17. évi 103-44 k. hold kiterjedésű vágás-területeken álló fűz- és nyárfaanyagok három eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján kerülnek eladásra.

Az írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 24-ik napjának délutáni 4 óráig nyújtandók be az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, a hol azok a következő napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Az eladási feltételek, a részleteket feltüntető kimutatás, az ajánlati ürlapok és borítékok az apatini m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők meg.

Budapest, 1916. évi december hóban.

(8.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

Megvételre keresek fajtisza szülőktől származó tacsoköklyköt. Ajánlatok: Zsurilla Lajos m. kir. erdőőr Orsova, Dunaorbágy címre kéretnek. (4.)

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

5059/1916. sz.

Termelt haszonfa eladás. A lipitújvári m. kir. főerdőhivatal lipitújvári faraktárában, valamint a vichodnai, oszadai és fenyőházi erdőgondnokságaiban a kincstár által kitermelt és rakodókra kiszállított 11800 fm. fenyőrudfa, 636-2 m³ 12—25 cm középátmérőjű és 1250-0 m³ 26 cm. és azonfelüli középátmérőjű lucz- és jegenyefenyő épület- és műszerfa és 2376 ürm³. hántolt fenyőműhasáb 11 külön csoportban Lipitújvárott 1917. évi január hó 23-án zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson el fog adni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 22-én délután 6 óráig nyújtandók be a lipitújvári főerdőhivatalnál, a hol azok január hó 23-án délelőtt 10 órakor nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat feltüntető egybeállítás az árverési feltételek, valamint az ajánlati ürlapok és borítékok a lipitújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Lipitújvár, 1916. évi december hóban.

(6.) **M. kir. Főerdőhivatal.**